

TIK w edukacji wczesnoszkolnej

Całe środowisko nauczycielskie ma świadomość tego, że właśnie szybkim i zdecydowanym krokiem wkroczyło w dobę cyfrowej, nowoczesnej szkoły. Nie jest to nowy temat, jednak nadal pozostaje ciekawy i inspirujący. Nauczyciele zdają sobie sprawę z tego, że trzeba być na bieżąco, aby w atrakcyjny sposób móc przekazać swoim podopiecznym wiedzę, a często również postawy i wartości.

Okazuje się, że jest to nie lada wyzwanie dla wszystkich! Dla nauczycieli – bo to właśnie oni mają podążać za pędzącą do przodu technologią, a na zajęciach zwiększać efektywność nauczania i wychowania poprzez wykorzystanie narzędzi technologii informacyjno-komunikacyjnej (TIK), dla dzieci – bo obok rzeczywistego świata, żyją również w świecie wirtualnym (teraz mają się w tym świecie również uczyć i rozwijać), dla rodziców – bo odgrywają oni bardzo istotną rolę w procesie edukacyjnym i powinni wiedzieć coś o cyfrowym świecie, aby mogli wspierać swoje pociechy. Jak to wszystko ma się do sześciolatków, które już w tym roku przyjdą tłumnie do szkoły, a w przyszłym już niemalże ją opanują? Czy tak małe dzieci są gotowe na osiąganie sukcesów edukacyjnych przed ekranem komputera?

Rozwój sześciolatka

Zanim zacznę omawiać rozwój psychofizyczny sześciolatka, chciałabym podzielić się swoją refleksją na temat różnic między dziećmi sześci- i siedmioletnimi. W tym wieku rozwijają się one niezwykle podobnie – w wielu publikacjach psychologicznych charakterystyka wieku opiera się na przedziale wiekowym 6–7 lat, 5–7 lat czy 6–8 lat. Oznacza to, że będą wtedy występować charakterystyczne zmiany na płaszczyźnie funkcjonowania poznawczego, emocjonalnego, społecznego i tym samym obserwowanego zachowania.

Tempo ujawniania się konkretnych zmian rozwojowych jest w każdym przypadku indywidualne i zależy od szeregu czynników – od predyspozycji wrodzonych, poprzez

oddziaływanie i uwarunkowania środowiska dziecka, aż do zaangażowania i wychowawczych kompetencji rodziców. Potwierdzeniem są doświadczenia pedagogów w pracy z grupami mieszanymi. Łatwo zauważyć, że niejeden sześciolatek w wielu dziedzinach rozwojowych dorównuje niektórym siedmiolatkom lub nawet je prześciga. Każde dziecko rozwija się inaczej i tym samym nie można generalizować, że sześciolatki są słabsze niż siedmiolatki. Zarówno w jednej, jak i w drugiej grupie wiekowej znajdą się dzieci bardziej lub mniej rozwinięte w wybranych obszarach.

Przyjęcie młodszych dzieci do szkół jest wielką szansą na poziomie społecznym. Niesie jednak za sobą także poważne zagrożenia. Rozpoczęcie edukacji jest bardzo ważnym

Edukacja wczesnoszkolna w Scholarisie

Na portalu Scholaris posiadamy scenariusze lekcji, karty pracy ucznia, poradniki, prezentacje multimedialne, e-lekcje, filmy wideo i animacje, które nauczyciele mogą z powodzeniem wykorzystywać na lekcjach z małymi uczniami. Przedstawiamy przykładowe zasoby i zachęcamy do korzystania ze wszystkich materiałów zgromadzonych w serwisie.

ABC kosmosu (kl. III)

[Zobacz](#)

Scenariusz zajęć „Owce w sieci”

[Zobacz](#)

Analiza słuchowa zwierząt

[Zobacz](#)

▶ wydarzeniem rozwojowym – wydarzeniem krytycznym. Doświadczenia, zarówno sukcesy, jak i porażki, mogą rzutować na całą dalszą ścieżkę edukacyjną. Brak dostosowania warunków, programu czy narzędzi, a także błędy w budowaniu relacji z dzieckiem, mogą spowodować trudne do zmiany nastawienie wobec instytucji szkoły. Młodzi uczniowie pod względem emocjonalnym mogą potrzebować więcej zrozumienia i cierpliwości. Od nauczyciela z kolei będzie to wymagało dużej kooperacji z dzieckiem i uwzględnienia jego perspektywy. Sześciolatkom niezbędna jest również bliższa więź ze swoim opiekunem, a co za tym idzie – trzeba poświęcać im więcej uwagi. To dorosły będzie stawiał różne wymagania i wyzwania, a potem będzie wspierał w osiągnięciu celu. Poczucie sukcesu jest dla maluchów bardzo ważne – to na nim zbudują poczucie własnej wartości.

Dziecko sześciolatnie dość dobrze funkcjonuje w sferze społecznej. Bez problemu powinno odnaleźć się w grupie rówieśniczej i szybko poczuć się jej częścią. Wśród koleżanek i kolegów szybko odnajdzie najlepszego przyjaciela i kompana zabawy. Bawi się swobodnie z rówieśnikami, bez względu na ich płeć. Naturalna ciekawość świata i chęć odkrywania jest podstawą do rozpoczęcia nauki. Wyraźnie zarysowane zasady pomo-

gą dziecku odnaleźć się w systemie wartości, świecie zakazów i nakazów oraz praw, którymi będzie kierować się grupa. Sześciolatek powinien już doskonale wiedzieć, co wolno, a jakich zachowań należy unikać. Bez problemu komunikuje również swoje potrzeby – zasób jego słownictwa jest już dość bogaty, a technika mówienia rozwinięta niemal całkowicie. Mając około sześciu lat, dzieci zaczynają panować nad swoimi emocjami (często zmiennymi i skrajnymi), uczą się je różnicować i nazywać.

Mała motoryka sześciolatka jest już dobrze ukształtowana. Jest on dzięki temu samodzielny, a jego ruchy są skoordynowane i harmonijne. Rozwój fizyczny jest również na wysokim poziomie. Chęć ruchu, częste zmiany aktywności, żywiołowość i hałaśliwość to jego cechy charakterystyczne. Mimo że dziecko jest już dość zwinne, często bywa niepewne w swoich ruchach. Jego działania nie zawsze są bezpieczne. Maluchy szybko się męczą, jednak równie szybko regenerują swoje siły.

U sześciolatek dynamicznie rozwijają się procesy poznawcze, szczególnie te związane z ruchem i działaniem. Mają one w dużej mierze charakter impulsywny, samorzutny, niezależny od woli. Poprzez zabawę i różne inne ciekawe aktywności dzieci stopniowo

rozwijają zdolność koncentracji i przetrwania uwagi, przechodzą z uwagi mimowolnej do uwagi dowolnej – do działania celowego. Także dzięki zastosowaniu różnorodnych form aktywności można przemycać rozmaite treści edukacyjne, które są przez maluchy z łatwością przyswajane i coraz lepiej zapamiętywane. Mali uczniowie bardzo chętnie podejmują aktywność plastyczną i muzyczną, dzięki którym mogą się rozwijać w nieskrępowany sposób.

Nauczyciel pierwszaków

Obecnie nauczyciel rozpoczynający w szkole kolejny cykl edukacyjny, czyli pracujący z pierwszakiem od września, ma do dyspozycji bardzo wiele ułatwień i udogodnień technicznych, które wspomagają jego działalność dydaktyczno-wychowawczą.

Warto zacząć od rozpoznania wyposażenia szkoły. Standardem staje się powoli, że w pracowniach edukacji wczesnoszkolnej znajduje się tablica interaktywna bądź projektor multimedialny. A nawet jeśli nie ma ich w klasie na stałe, to zapewne w placówce jest co najmniej jedno takie urządzenie do swobodnego użycia przez nauczycieli. Szkoły uczestniczą w wielu projektach i programach lokalnych oraz krajowych, których celem jest pozyskanie sprzętu (albo wymia-

▶ Apteczka

[Zobacz](#)

Ile siatek nam potrzeba? Obwody wielokątów

[Zobacz](#)

Bajkowy świat

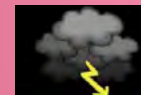
[Zobacz](#)

Bezpieczne wakacje

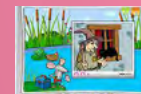
[Zobacz](#)

Burza

[Zobacz](#)

Calineczka

[Zobacz](#)

Co to jest pogoda?

[Zobacz](#)

Części mowy. Podróże kosmiczne

[Zobacz](#)

▶ na starego na nowy) lub po których w szkołach zostaje sprzęt idealnie nadający się do wykorzystywania podczas lekcji – np. laptopy, drukarki, skanery, kamery, głośniki, mikrofony, aparaty fotograficzne i różne nośniki informacji.

Dość dobrze wygląda również stan pracowni komputerowych. Obecnie jeszcze nie każda szkoła może pochwalić się tym, że w pracowni przy jednym stanowisku pracuje tylko jedno dziecko. Jednak już od września 2013 r. liczba uczniów z klas IV–VI w pracowni nie będzie mogła przewyższyć liczby stanowisk komputerowych (§ 7 ust. 1 i § 10 rozporządzenia z dn. 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, Dz.U. z 2012, poz. 204). Te zmiany są dobrą prognozą również dla nauczycieli klas młodszych, gdzie samodzielna praca przy komputerze daje możliwość indywidualizacji zadań i tempa pracy.

Kolejnym ważnym krokiem dla wychowawcy pierwszoklasistów jest oczywiście wybór programu oraz podręczników. Rynek wydawniczy oferuje wiele rozwiązań pomocnych w przeprowadzeniu atrakcyjnej lekcji. Atrakcyjnej, czyli takiej, której nieodłącznym elementem jest TIK! I tak, do pakietu podręczników przygotowane są również czytanki i ćwiczenia w formie elektronicznych

multibooków. Dzieci bardzo chętnie z nich korzystają. Ich popularność może być spowodowana faktem, że często przypominają gry komputerowe, te z kolei kojarzą się z rozrywką i zabawą. Multibook występuje oczywiście obok tradycyjnych podręczników czy zeszytów ćwiczeń, jednak może dzieciom zaoferować dużo więcej – dźwięki, obrazy połączone z dźwiękiem, animacje, zdjęcia, zadania i ćwiczenia. Aktywności mogą być wykonywane indywidualnie, ale również w różnego rodzaju grupach (diadach, triadach itd.) oraz całym zespołem klasowym.

Wykorzystanie dostępnych TIK zwiększa możliwości nauczyciela w doborze różnych źródeł przekazu informacji. Projektor czy tablica interaktywna umożliwiają wykorzystanie prezentacji multimedialnych, filmu czy wybranych zasobów internetu. Tutaj ważna jest własna aktywność nauczyciela i jego kompetencje w zakresie doboru różnorodnych form i treści przekazu. Nowoczesny nauczyciel to taki, który stale poszerza swój warsztat pracy, również o nowinki technologiczne, jest biegły w obsłudze komputera i innych urządzeń. Wykorzystanie różnorodnych mediów doskonale sprawdzi się w pracy z sześciolatkami potrzebującymi mocnych bodźców i oddziaływania wielozmysłowego, ze względu na jeszcze dość rozproszoną uwagę.

Dobrze byłoby, we wstępnym etapie pracy z rodzicami nowych uczniów, zastanowić się nad tym, jakimi metodami będziemy się komunikować. Jeszcze niedawno nie do pomyślenia był inny kontakt z rodzicem niż podczas zebrania lub konsultacji w szkole. W tej chwili już standardem stało się porozumiewanie za pomocą telefonu komórkowego, smsów czy poczty elektronicznej. O ile łatwiej byłoby wysłać e-mail do rodziców niż przekazywać informacje w sposób tradycyjny – w zeszytach korespondencyjnych, poprzez drukowane kartki, telefonicznie czy osobiście. Oczywiście nie wszystko można omówić za pośrednictwem telefonu lub internetu, ale do większości spraw klasowych (typowo organizacyjnych) można wykorzystać komunikację elektroniczną. Stąd już niedaleko jest do grup dyskusyjnych, forów, dedykowanych stron dla rodziców, tele- czy wideokonferencji.

Od razu przychodzi na myśl pytanie, ilu rodziców będzie potrafiło lub chciało komunikować się tą drogą. Jest to kolejne wyzwanie dla nowoczesnego nauczyciela. Może będą potrzebne warsztaty dla tych, którzy są nieprzekonani, może trzeba będzie wspólnie poszukać narzędzi czy innych form ułatwiających sprawny kontakt. Przejęcie kwestii organizacyjnych w tym zakresie może także być świetnym polem do popisu dla rodziców ▶

▶ Czy naprawdę jest przyjaźń?

[Zobacz](#)

Czy supernowy komputer może zastąpić kolegę? Próby odpowiedzi na pytanie na podstawie wiersza

[Zobacz](#)

Biblioteczka – moja własna książeczka

[Zobacz](#)

Budowa roślin

[Zobacz](#)

Jesienne liście. Kolorowanka matematyczna

[Zobacz](#)

Memo. Kolorowe figury geometryczne

[Zobacz](#)

Ortografia na plaży

[Zobacz](#)

Słuch. Rebus

[Zobacz](#)

Wycieczka do zoo. Poznajemy dzikie zwierzęta

[Zobacz](#)

▶ z tzw. trójki klasowej. Organizacja takiego rozwiązania wymaga od nauczyciela umiejętności i dodatkowej pracy, ale w dłuższej perspektywie może zapocentrować i znacząco ułatwić działania.

Na koniec ostatnia kompetencja nauczyciela – umiejętność prowadzenia lekcji z wykorzystaniem TIK oraz nauka korzystania z nich i wdrażanie nowych rozwiązań. Warto zastanowić się, w jaki sposób prowadzić zajęcia, aby uczniowie samodzielnie używali sprzętu i potrafili o niego dbać. Takie możliwości dają nie tylko zajęcia komputerowe, lecz także codzienne zajęcia edukacyjne, po których dzieci przesyłają zadanie domowe na skrzynkę mailową nauczyciela czy wyszukują w internecie informacje na dany temat (np. życiorys Jana Brzechwy, informacje o zabawkach Krakowa).

Nauce obsługi sprzętu sprzyjają również działania projektowe, podczas których uczniowie sami wykonują dokumentację fotograficzną czy wykonują prezentacje multimedialne (wklejają tekst, obrazy i zdjęcia). Obecnie nawet małe dzieci przychodzące do szkoły bardzo często są biegłe w obsłudze sprzętu komputerowego i taki rodzaj aktywności jest dla nich przyjemny i atrakcyjny. Szybko nabywają nowych umiejętności przekazywanych przez nauczyciela.

TIK w działaniach projektowych

Nowoczesne podejście do edukacji jest odkrywczym i nastawionym na rozwiązywanie problemów. Nauka dzieci, szczególnie sześciolletnich, powinna polegać na uruchamianiu ich własnej aktywności i stwarzaniu im warunków do odnoszenia sukcesów na miarę wykonywanych zadań.

Bardzo skutecznym i wciąż aktualnym narzędziem do pracy, szczególnie z wykorzystaniem TIK, są projekty edukacyjne. Chciałabym przedstawić dwa, realizowane w szkole, w której pracuję. Świetnie sprawdzają się one w pracy z najmłodszymi i przy okazji promują wykorzystanie TIK w edukacji.

Pierwszym z nich jest ogólnopolski program „Szkoła z klasą 2.0”. Program skierowany jest do nauczycieli i dyrektorów wszystkich poziomów edukacyjnych z całej Polski, którzy widzą potrzebę edukacji medialnej w szkole, chcą kształtować u uczniów umiejętności odpowiedzialnego korzystania z internetu i twórczego wykorzystywania nowych technologii i którzy są przekonani, że stosowanie TIK może pomóc w mądrej i skutecznej edukacji. Program pomaga też rozwijać umiejętności samodzielnego myślenia, odpowiedzialnego korzystania ze źródeł i wykorzystywania wiedzy w praktyce – czytamy na stronie internetowej [programu](#).

Jego dużym atutem jest to, że uczniowie wraz z nauczycielem sami wybierają tematykę projektu, dzielą się na grupy, wyznaczają mniejsze zadania i osoby odpowiedzialne, ustalają terminarz działań. Bardzo często w zespole klasowym między dziećmi, ale również między nauczycielem a dziećmi, zachodzi wzajemność oddziaływań – każda ze stron może nauczyć drugą czegoś nowego oraz wnieść do projektu swoje pomysły i propozycje.

Jednym z ciekawych pomysłów w ramach programu „Szkoła z klasą 2.0” był projekt „Baw się, graj, a nauczysz się matematyki”, realizowany w klasie pierwszej Publicznej Szkoły Podstawowej nr 8 z Opola w roku szkolnym 2011/12 przez Ewę Górnicką. Miało on za zadanie uatrakcyjnić zajęcia z edukacji matematycznej i stymulować twórcze myślenie uczniów. W związku z tym, że podstawową działalnością dziecka w wieku 6–7 lat jest zabawa, to właśnie proponowane przez nauczyciela zabawy matematyczne służyły podnoszeniu wiedzy. Zachęcały do twórczego myślenia, pomagały uwierzyć uczniom w swoje możliwości. Bardzo ważnym aspektem było zaangażowanie dzieci, które oprócz umiejętności matematycznych, nabyły wprawę w posługiwaniu się technologią informacyjną. Dzieci stworzyły *Matematyczną szafę gier*, w której znalazły się ▶

Kolorowanki „Szkoła z klasą 2.0”

► Pomysły i inspiracje TIK

Na zakończenie przedstawiam krótki przegląd wybranych serwisów internetowych, na których można znaleźć gry, ćwiczenia i narzędzia, przydatne podczas pracy z sześciolatkami oraz z dziećmi starszymi.

SuperKid

[SuperKid](#) jest serwisem dla nauczycieli, rodziców i dzieci. To ogromny bank kart pracy, gier, ćwiczeń, quizów online, które dotyczą edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej, językowej, plastycznej, technicznej oraz wielu innych zagadnień. W serwisie znajduje się wiele pomocy, które w atrakcyjny sposób wzbogacają zajęcia lekcyjne oraz zajęcia dodatkowe.

Mimowa

[Mimowa](#) to serwis z atrakcyjnymi i interaktywnymi grami i zabawami logopedycznymi,

które mogą być dobrą alternatywą do zmundowanych, często powtarzalnych ćwiczeń. Doskonale nadają się do indywidualnej i grupowej pracy z dziećmi mającymi trudności z wyrażaniem się. Można je stosować nie tylko w szkole, lecz także w domu.

Dyktanda.net

Na stronie internetowej [Dyktanda.net](#) znajdują się dyktanda dla klas I–III i IV–VI, które można w bardzo szybki sposób przeprowadzić i sprawdzić na zajęciach lekcyjnych. Jest to bardzo prosta i przyjazna dla dzieci forma ćwiczenia i sprawdzania zasad ortografii.

Zabawy edukacyjne

[Strona internetowa](#) zawierająca elementarne gry dla dzieci, pozwalające rozwijać naszych podopiecznych na wielu płaszczyznach. Serwis zawiera ćwiczenia i zabawy,

które są podzielona na kategorie: kolorowanki, układanki, piktogramy, litery, cyfry i figury, inne.

Technologie informacyjno-komunikacyjne to już nie przyszłość, a rzeczywistość edukacji. Elektronika i internet wkroczyły do szkół, domów i naszego otoczenia. Wykorzystanie ich w codziennej pracy wychowawczej i dydaktycznej pozwoli na osiągnięcie coraz lepszych wyników oraz na budowanie pełniejszej i bardziej realnej relacji z uczniem. Ogromne możliwości indywidualizacji działań mogą pomóc w zbudowaniu pozytywnej postawy wobec szkoły już od najmłodszych lat, co będzie procentowało przez cały okres edukacji młodego człowieka.

Agnieszka Szczepanik**Agnieszka Szczepanik**

Absolwentka Uniwersytetu Opolskiego – specjalność edukacja kreatywna z medialną oraz edukacja wczesnoszkolna.

Czynny nauczyciel klas I–III w Publicznej Szkole Podstawowej nr 8 w Opolu.

Uczestniczka projektów „Szkoła z klasą 2.0” oraz „Edukacja ku przyszłości”.

Instruktor harcerska, trener organizacji pozarządowych i animator.